

NOS

PROGRAM FÖR VÅREN/SOMMAREN 1997

Medlemsorgan för Föreningen Natur och Samhälle i Norden. Utkommer med ca 4 nummer per år. Nr 2/1997.

Programförklaring

Föreningen Natur och Samhälle i Norden (FNSiN) är en partipolitiskt obunden, ideell förening. Föreningen vill samla intresserade av miljöfrågor och levnadsvillkor till ett allsidigt studium av natur och samhälle. Att upptäcka TILLSAMMANS är vår grundidé. I FNSiN möts människor med allehanda intressen.

Vi arrangerar EXKURSIONER till intressanta områden. Vi har gjort resor till Gotska Sandön, Bornholm, svenska fjällen och flera svenska landskap. Vi har paddlat kanot i Bergslagen, Sörmland och Uppland där vi allt efter intresse kunnat studera fauna, flora, arkeologi och kulturhistoria. Vi har firat midsommar i Halland och i Skåne. Vi har plockat svamp i skogarna kring Stockholm och tranbär på hälsingemyrar.

Vi arrangerar årligen EXPEDITIONER till områden nära och fjärran. Lofoten, Färöarna, Island, Spetsbergen, Grönland, Alaska, Hebriderna, New Foundland och Labrador är några av de områden som vi har besökt. Varje resa förbereds genom studiecirkel och redovisas i artikel- eller bokform.

Vi arrangerar STUDIECIRKLAR. Några ämnen har varit skärgården, energi, fjällkunskap, ortnamn, foto, modern isländska, geologi och meteorologi.

Vi arrangerar FÖREDRAG i en mängd aktuella ämnen såsom lågenersamhället och bostadsmiljöer. Ofta berättar långväga resenärer till egna bilder om sina upplevelser runt om i världen.

Vi arrangerar MILJÖPOLITISKT: Nedre Dalälven, Tyresta-Åva, Järvafältet och Norra Djurgården är några av de områden som vi har engagerat oss för.

Som Du ser har FNSiN en mångsidig karaktär där Ditt speciella intresse blir tillgodosett och där Du genom Din medverkan kan berika föreningen. Dessutom glömm inte bort att ha trevligt. Som medlem är Du välkommen att delta i dessa arrangemang. Resor och utflykter genomförs till låga självkostnadspriser.

Som medlem får Du dessutom medlemstidskriften NOS, fylld av intressanta artiklar.

FNSiN

Föreningen
Natur och Samhälle i Norden

Föreningens adress:
Box 49015, 100 28 Stockholm

Lokal i Stockholm:
För närvarande ingen, men det kommer

Postgiro:
50 31 97 - 6 Huvudkonto
67 01 50 - 2 Medlemsavgifter
60 80 83 - 2 Beställning av skrifter

Ansvarig utgivare:
Anders Schærström
Kometvägen 49, 183 48 Täby
08-758 30 03(b), 08-665 29 17(a)

Nästa NOS/Program: Utkommer juni 1997

Material till NOS skickas till:
PeO Sundqvist
Grubbens gata 9, 112 32 Stockholm
08-653 71 92(b)

FNSiN Funktionärer 1997

Styrelse:

Ordförande

Anders Schærström
Kometvägen 49
183 48 Täby
08-758 30 03 (b), 08-665 29 17 (a)

Vice ordf

Pia Eriksson
Vipphavrev. 12
178 35 Ekerö
08-560 330 27 (b), 08-705 77 26 (a)

Sekreterare

PeO Sundqvist
Grubbens gata 9
112 32 Stockholm
08-653 71 92 (b)

Kassör

Erik Elvers
Illerstigen 28
170 71 Solna
08-85 84 88 (b), 08-788 29 98 (a)

Övriga ledamöter:

Ola Eriksson
Vipphavrev. 12
178 35 EKERÖ
08-560 330 27 (b), 08-726 34 91(a)

Birgitta Traxel
Vesslevägen 40 nb
161 40 Bromma
08-25 03 35 (b), 08-616 21 96 (a)

Kaj Valtersson
Gränsholmsbacken 5
127 42 Skärholmen
08-710 18 92 (b), 08-16 23 91 (a)

Bo Zachrisson
Birkagatan 2
113 36 Stockholm
08-31 02 33 (b), 08-16 22 18 (a)

Programkommitté:

Kaj Valtersson
Gränsholmsbacken 5
127 42 Skärholmen
08-710 18 92 (b), 08-16 23 91 (a)

Liisa Holopainen
Alstaviksvägen 5
117 33 Stockholm
08-428 89 49(B)

Claes Göran Ström
Örnbacken 28
126 51 Hägersten
08/19 12 52 (b)

Kontaktpersoner:

FNSiN-Höga kusten
Lena Hermansson
Svanö 35
872 93 Lunde
0612-303 50 (b)

FNSiN-Uppland
Sven A Nyberg
Valthornsvägen 31
752 50 Uppsala
018-40 47 70 (b)

FNSiN-Värmland
Lena Sewall
Älvrosgatan 4
654 61 Karlstad
054-18 68 75 (b)

FNSiN-Östergötland
Håkan Bley
Sköldvägen 18
616 33 Åby
011-631 69 (b), 011-19 11 04 (a)

Medlemsavgiften 1997:

Fullbetalande medlem	120 kronor
Ny d:o efter 1/7	60 kronor
Familjemedlem	25 kronor

Betala till postgiro 67 01 50-2 !!

Verksamhetsberättelse 1996

År 1996 blev ett omtumlande år för föreningen - på gott och ont.

Under hösten blev det nödvändigt att lämna den gamla föreningslokalen på Upplandsgatan 80 utan att vi kunnat finna någon ny och föreningen står därmed utan en fast punkt för sammankomster och lager. Boklagret placerades till större delen hos Föreningen Norden på Hantverkargatan i Stockholm. Proviantlagret, delar av boklagret och lösöre från lokalen har tills vidare tagits om hand av styrelseledamöter.

På den goda sidan kan vi notera förnyade och för stärkta kontakter med andra organisationer. (Se mer därom nedan) Sammantaget har föreningen bedrivit en lika ambitiös och varierad verksamhet som vanligt. Det innebär, att FNSiN fyller en funktion som ett forum för ekologisk folkbildning med betoning av natur och samhälle (företrädesvis men inte enbart) i nordliga trakter.

Resor och exkursioner

Pingstresan till Gotska Sandön genomfördes traditionsenligt och samlade 26 deltagare. Ett välbesökt förmöte ordnades ett par veckor före resan.

En grupp om 11 medlemmar från FNSiN och Vänkretsen gjorde en tio dagar lång resa till *Jotunheimen* i senare delen av juli och återvände nöjda. En återsamling ägde rum under hösten.

Under sensommaren gjorde en liten grupp föreningsmedlemmar en exkursion till Halland med fåglar som huvudsakligt tema. *Lars von Konow* från Ornitologiska Föreningen var sakkunnig färdledare på platsen. Listan över skådade intressanta arter blev lång. Dessutom gav färden tillfälle till bad och besök på historiska sevärdheter.

Utelivet har naturligt anpassats till årstidernas växlingar. Skidåkning och skridskoåkning inledde året.

Den säregna ön *Oaxen* i Himmerstafjärden var målet för en försommarexkursion, då vi beundrade årstidens rika flora, i synnerhet prakten av Adam och Eva. Under sommaren erbjöds båtexkursioner i Stockholms skärgård. *Havtornsplockningen* norr om Grisslehamn har blivit en populär tradition i oktober. I år deltog 20 personer. Hösten innebar också *svamp-plockning*, denna gång i Nackareservatet.

Nationalstadsparken - Ekoparken - har på flera sätt varit föremål för vår uppmärksamhet. En värkväll genomfördes sålunda den traditionella stämningfulla vandringen i *Ulriksdals* slottspark. I slutet av augusti deltog flera medlemmar i en specialarrangerad

båttur i Ekoparken med den kunnige *Henrik Waldenström* som färdledare.

Natur och samhälle i förening var temat för senhöstens vandring till *Djurgården* med målet *Valdemarsudde* och utställningen av *Bruno Liljefors* verk.

Föreningens intresse för forntidshistoria tar sig många uttryck som också ger rika tillfällen till umgänge med naturen. På förhösten genomfördes en *heldagsvandring runt Vallentunasjön* med runstenar som tema.

Föreningens åtagande att vårda en runsten i *Karlbergs slottspark* föranledde ett besök vid den adopterade runstenen. Stenen befanns vara i gott skick men blev vederbörligen borstad. Solnedgångsskådningar vid *Upsala högar* samt soluppgångsskådning på samma plats har stått på programmet.

Studiecirkelverksamhet

Under det gångna året genomfördes endast en studiecirkel, nämligen om *runor och runstenar*.

Föredrag

Årets föredrag har berört mycket varierande - och ganska speciella - sidor av natur och samhälle. Ett aktuellt och näraliggande ämne är *Ekoparkens kulturvården* som *Peter Schantz* analyserade.

Ett par mera långväga inslag i programmet var *Anna Lisa Augustssons* rapport från en resa till *Antarktis*, och den erfarne bergsbestigarens *Sten-Göran Lindblad* sköna rapsodi i ord och bild från flera expeditioner i *Himalaja*.

Ett renodlat historiskt bidrag fick vi då *Lisbet Scheutz* med inlevelse, humor och medkänsla berättade om *Kristian Tyrann* och kvinnorna kring honom.

Andra aktiviteter

Ett par andra programpunkter som var på sitt vis motsvarar föresatsen att förena natur och samhälle var besöken hos *Tom Tit's experiment* i Södertälje och på Riksmuseets biograf *Cosmonova* där den kritikerrosade supervidfilmen *Isrikets kungar* visades.

Förlagsverksamheten

Försäljningen av föreningens senaste bok *Kall ökensand och varma källor* är god. Kompendiet *Island I NOS* är slutsålt.

Boken om *Gotska Sandön* är i stort sett slutsåld och måste snarast tryckas i ny upplaga, eftersom efterfrågan är god. *Sydvästgrönland* är också i det närmaste slut och av *Spetsbergen* återstår endast ett litet antal

exemplar. Om de skall ges ut på nytt torde det krävas bearbetning av såväl innehåll som layout.

Föreningen deltog liksom de senaste åren vid "Världens längsta bokbord" på Drottninggatan i Stockholm. Trots att vårt utbud tilldrog sig visst intresse blev försäljningen inte tillräckligt stor för att täcka kostnaden för att medverka.

Se i övrigt bokslutet för 1996.

NOS

Vårt kvartalsblad NOS har ukommit planenligt och har förutom program innehållit rapporter från genomförda programpunkter, aktuella notiser samt artiklar.

Förhållandet till andra föreningar m.fl.

Kontakter med andra föreningar, med institutioner etc. spelar en stor roll för FNSiN.

Sedan några år är FNSiN en av de drygt fyrtio medlemsföreningarna i *Förbundet för Ekoparken* och vi tar engagemanget på stort allvar, vilket, som framgår ovan, delvis avspeglas i programverksamheten. FNSiNs ordförande har dessutom under året deltagit i förbundets årsmöte, en ordförandekonferens samt i en arbetsgrupp med uppgift att skriva ett program för Förbundet.

Under året sökte föreningen kontakt med *Föreningen Norden* i avsikt att få till stånd ett mera regelbundet samarbete. Vi möttes av intresse men har ännu inte fått tillfälle till att diskutera samarbetsformerna.

Föreningens fleråriga samverkan med *Studieförbundet Vuxenskolan* fick i slutet av året ny fart, då Vuxenskolan tog initiativ till systematiska kontakter med nordiskt intresserade föreningar, inklusive FNSiN och Föreningen Norden.

FNSiNs medlemmar har under året varit välkomna till föreningen *Vänkretsens* arrangemang och vice versa.

Stockholms Ornitologiska Förening har erbjudit FNSiN-medlemmar att följa med på fågelkryssningar i skärgården med M/S Josephine.

Vidare har FNSiN genom kontrakt med *Riksantikvarieämbetet* åtagit sig att vårda en runsten i Karlbergs slottspark (se ovan).

Medlemsutveckling och framtidsplaner

Medlemsutvecklingen var under året extremt dålig. Den nedgång som med undantag för ett par år har pågått sedan början av 1980-talet fortsatte och antalet medlemmar uppgick vid verksamhetsårets slut till endast 200, däribland 35 familjemedlemmar och två

ständiga medlemmar. (1995: 255, 1994: 274, 1993:289, 1992:297, 1991:323 och 1990: 334).

Denna trend har föranlett allvarliga diskussioner och vid höstmötet presenterade styrelsen en plan för det kommande året. Planen går ut på att FNSiN skall fortsätta verksamheten i samma former som tidigare men söka närmare samarbete med andra föreningar och att modernisera informations spridningen genom att utnyttja Internet.

Styrelse och programkommitté

Styrelsen har under året bestått av Anders Schærström (ordförande), Pia Eriksson (vice ordförande), Peo Sundqvist (sekreterare), Erik Elvers (kassör) samt Birgitta Traxel, Bo Zachrisson, Kaj Valtersson och Ola Eriksson. I programkommittén har under året ingått Claes Göran Ström, Kaj Valtersson, Liisa Holopainen samt Roger Uhlin. Gunilla Österlund har skött försäljningen av föreningens böcker.

Styrelsen har hållit sju protokollförda möten. Vår- och höstmöten har ägt rum enligt stadgarna.

Stockholm i mars 1997

För FNSiNs styrelse

Anders Schærström, ordförande

Nytt från Ekoparken: Synpunkter på OS efterlyses.

Förbundet för Ekoparken (FFE), vari FNSiN ingår tillsammans med drygt 40 andra föreningar, höll sitt årsmöte i mitten av mars. Den största och mest glädjande händelsen under det gångna verksamhetsåret är att utslaget i Regeringsrätten stoppat dragningen av Norra Länken genom Bellevueparken - lagen om Nationalstadsparken har visat sig inte bara vara en papperstiger.

Vid årsmötet väcktes frågan hur FFE skall ställa sig till OS 2004 i Stockholm (för-neutralt- emot?). Detta kommer att diskuteras vidare vid kommande ordförandekonferens eller medlemmöte i FFE. Personligen ser jag med stor skepsis på OS-planerna, beroende på deras påverkan på spridningskorridorerna och annan natur såväl i som utom Ekoparken.

Jag misstänker att det i slutändan bara är byggbolagens ägare som kommer att ha skäl att känna glädje, "feel delight".

För att veta hur vi skall ställa oss i frågan efterlyses synpunkter från FNSiNs medlemmar. Kontakta under tecknad, helst brev (Illerstigen 28, 170 71 Solna), alt tfn 08-85 84 88 (hem).

Erik Elvers

UNIONER FÖRR OCH NU

Det är 600-årsjubileum i år.

För 600 år sedan uppstod Kalmarunionen. Föreningen Norden har gett ut en praktfull bok om Unionsdrottningen Margareta I och i några nordiska städer, däribland Kalmar, visas en jubileumsutställning. (Se notis i programmet.)

Kalmarunionen har länge varit ett kärt historiskt-juridiskt problem och forskningsämne. På unionsbrevet saknas sigill från Norge och därför är det diskutabelt om unionen någonsin blev giltig i juridisk mening.

Man kan fundera över hur vår del av världen skulle ha sett ut i dag om Kalmarunionen hade bestått. Skulle det ha varit möjligt att hålla sams i landet Norden? Skulle unionen ha drabbats av sådana tragiska inbördes strider som vi kan se på andra håll i världen, t.o.m. inom Europa? Eller skulle de nordiska folken efter hand ha knutits allt närmare varandra så att vi helt enkelt i dag inte skulle ha sett varandra som skilda folk från skilda länder utan som landsmän från olika provinser i Norden? Skulle de skandinaviska språken ha närmats sig varandra i stället för att ha fjärmats sig från varandra? Skulle vi ha fått ett gemensamt skandinaviskt skrift- och talspråk, om än med dialektala olikheter?

Kanske skulle ett enat Norden ha varit en större ekonomisk och militär makt att räkna med i Europa - och därmed också blivit djupare indraget i ett storpolitiskt maktspel som vi helst vill slippa?

Somliga menar, att sådan funderingar är fåfänga. Det är som det är och det kan man inte göra något åt. Nej, man kan inte ändra det som skett, men man kan fundera över vilket perspektiv man har på världen och varför man har det. Man kan begrunda vilken betydelse historiens gång har spelat för hur du och jag ser på världen, hur vi fått våra identiteter och lojaliteter. 600 år efter Kalmarunionen är danskar, finländare och svenskar medlemmar i en vidare europeisk union, medan islänningar och norrmän ställt sig utanför. Vi står i en historisk situation då våra identiteter och lojaliteter prövas.

Det finns flera brytpunkter i historien. Antag, att historien hade utvecklats sig i motsatt riktning på 1600-talet. Antag, att det inte varit Sverige som erövrat Skåne, Halland, Blekinge, Bohuslän, Jämt-

land och Härjedalen. Antag att alla dessa landskap förblivit i dansk/norsk ägo och att Danmark dessutom erövrat Småland, Västergötland och Östergötland. Antag alltså att gränsen mellan Danmark och Sverige hade flyttats norrut i stället för söderut. I så fall skulle smålänningar, västgötar och östgötar i dag ha haft ett danskt perspektiv. I skolhistorien skulle de ha läst om Grevefejden i stället för om folkungaätten. Man skulle ha lärt sig allt om Christian IV och hans stora slotts- och stadsbyggeri i stället för om Gustaf II Adolf och hans byggprojekt.

Gustaf Vasa skulle ha varit en upprorsmakare i utkanten i stället för en statsbyggare. Man skulle ha lärt sig att det var Hans Tausend som genomförde reformationen. Verkar det främmande? Ja, säkert, men ändå är det just det som har hänt - fast tvärtom. I min skånska barndom vande man sig att se historien ur Stockholms- och Uppsalaperspektiv. Man lärde sig att Olaus Petri var Sveriges reformator (men Skåne tillhörde ju inte Sverige då!). Man vande sig att heja på Gustaf Vasa, Gustaf II Adolf och Karl X Gustaf i krigen mot Danmark (d v s även mot Skåne).

Vilka slutsatser skall man dra av detta? Det finns säkert människor som blir förtretade av dessa kätteriska tankar. Det finns extrema provinsialistiska idéer. Det finns människor som säger att det inte spelar någon roll - nu är det som det är och det ändrar man inte på. Det finns människor som säger att det inte har någon betydelse vad man läser i historia - för i dag är det i alla fall teknik och naturvetenskap som ger de väsentliga kunskaperna. Vi skall också vänja oss vid att tänka i vidare internationella perspektiv.

Men jag tror att det har en ganska stor betydelse vilken historia man läser - och vilken man inte läser. Det påverkar inte direkt våra yrkesval och våra vardagliga förehavanden, men det påverkar den identitet vi tar med oss genom livet i kontakter med andra. Omedvetet ger historien oss en känsla för vad som är inhemskt och främmande.

Borde vi inte därför i hela Norden samordna historieundervisningen så att vi lär kommande generationer Nordens historia, snarare än nationell historia? Den är ändå i mycket stora delar gemensam. Den kulturella och ekonomiska utvecklingen har i mycket varit parallell och likartad. I stora delar av Norden har man historiska arv från två stater. På monumentet över slaget vid Lund står det: "Försonade efterkommande reste minnesmärket." Borde vi inte handla i den andan också i undervisningen? Och vore inte 600-årsjubileet av Kalmarunionen ett mycket lämpligt tillfälle att börja?

Anders Schærström

PROGRAM VÅR/SOMMAR 1997

MED FNSiN I EKOPARKEN - EN KVÄLLSVANDRING I SLOTTSPARKEN

Fredag 4 april

Vårkvällsvandring i Ulriksdals slottspark är en av de stående programpunkterna. Vi går omkring ca 2 timmar i naturvårdsområdet på Ulriksdalsåsen och i slottsparken. Kattuggla kan tyvärr inte utlovas men kanske har vi tur... Kvällste hos reseledaren efteråt för dem som vill.

Samling utanför T-banestation Bergshamra (norra utgången "Bergshamra torg") kl 19.00.

Erik Elvers 08-85 84 88 (b), 08-788 2998 (a)

TERRÄNGVANDRING I TYRESTA

Lördag 5 april

Samling vid bussterminalen, Gullmarsplan, buss 803 som avgår kl 9.10 mot sluthållplatsen Nyfors.

Vi går ca 20 km, för det mesta i obanad, starkt kuperad terräng. Sträckan är Nyfors -Stensjodal - Nyfors. Tid för vandringen 5 - 6 timmar. Tid för raster tillkommer.

Föranmälan senast dagen innan till Claes Göran Ström tel hem 08-191252, arb 08-530 776 23

GEOLOGI - MINICIRKEL

Onsdag 9 april

Cirkeln omfattar två teoretiska sammankomster och en exkursion. Kvällssammankomster onsdag 9 april och tisdag 15 april Lokal: Vuxenskolan, Kungsholmstorg 8.

Exkursion till Lindormsnäs lördag 19 april. Ledare blir *Karl-Erik Perhans* från naturgeografiska institutionen vid Stockholms universitet, en bland FNSiNs medlemmar välkänd och uppskattad cirkel- och exkursionsledare.

Anmälan: *Senast den 21 mars. Tfn 08-652 77 66 (Vuxenskolan)*

FÖRMÖTE GOTSKA SANDÖN

Måndag 14 april kl 18.30

Bondesalen, Forsgrenska Medborgarhuset.

Vi går igenom praktiska detaljer inför pingstresan till Gotska Sandön - tider, inkvartering, mat, kläder, samäkning o.s.v. Vi får också en försmak av ön med hjälp av bilder.

Anders Schærström, 08-758 30 03(b), 08-665 29 17(a) eller Erik Elvers, 08-85 84 88(b), 08-788 2998(a).

GEOLOGI - MINICIRKEL

Tisdag 15 april

Vuxenskolan, Kungsholmstorg 8.

GEOLOGI - MINICIRKEL

Lördag 19 april

Exkursion till Lindormsnäs

LINNÉ - NATURGUIDE VID HORNSTULL - VANDRING I VÅRKVÄLLEN

Tid: Tisdag 29 april, kl 18.00

Plats: Långholmsbron

Nils-Erik Landell, som i dagarna utkommer med boken "Trädgårdsmästaren Linné" (Carlssons bokförlag), guidar oss på Långholmen med temat *Linné - naturguide vid Hornstull*. Du tar tunnelbanan till Hornstull, går under Långholmsgatan och söker dig ned till Långholmsbron, som är den västra av de två broarna över till Långholmen. Eller tag buss 40 resp. 66 med avstigning vid Långholmen. Vi möts mitt på bron över kanalen kl 18.00. Linné arbetade verkligen som naturguide vid Hornstull och vi går i hans fotspår till Linnés dalgång, valkasken och andra rester av bryggaren Jochum Ahlstedts 1600-talsträdgård. Medtag kaffe, som vi förslagvis intar intill en 1700-talsträdgård vid gamla sjötullen.

Info: Anders Schærström, 08-758 3003 (b).

SOLUPPGÅNG VID UPSALA HÖGAR

Tisdag 30 april ca kl 04.55

Solen kan ses gå upp eller ner i rät linie utefter Upsala högar vid tre viktiga tidpunkter under året: vinterbörjanblotet 3 novemebr, midvinterblotet 8 februari och Valborg 29 och 30 april. Vi har haft en kylig men fin skådning för ett par år sedan och hoppas på lika gott resultat i år. Vid mulet väder inställs dock utfärden.

Samäkning i bilar, preliminärt från Odenplan kl 03.30. Morgonpigga intresserade anmäl sig till *Erik Elvers tfn 08-85 84 88 (b), 08-788 2998 (a)*

MED FNSiN I EKOPARKEN - DET KOLLEKTIVA ÅNGESTSKRIET Å STORA LAPPKÄRRSBERGET

Tisdag 6 maj kl 21.40

I studentbostadsområdet Stora Lappkärrsberget på N Djurgården skriker de boende som känner sig frustrerade ut sin ångest tisdagar kl 22. Känner du dig själv pressad? - kom med och pröva på att skria tillsammans. Obs.: ev måste lyssningen flyttas till annan tisdag.

Samling utanför T-banestation Universitetet kl 21.40.

Erik Elvers tfn 08-85 84 88 (b), 08-788 2998 (a)

PINGSTRESAN TILL GOTSKA SANDÖN

Fredag 16 eller lördag 17 maj - måndag 19 maj

Avresa från Nynäshamn kl 07.45 fredag och lördag, återresa från Sandön annandag Pingst kl 18.00 (prel. tider, beror på väder och vind). Resan företas med den bekväma Madam av Sandön. Vi har 30 platser fördelade på 4-bäddsrum (stuga), hydda och tält. Drygt hälften av platserna är redan bokade.

Priser: utresa fredag stuga 1200, hydda 1010, tält 925, lördag stuga 1080, hydda 950, tält 900. Barn under 7 år utan egen bädd gratis. 7-12 år 25 % rabatt.

Vandringar på Sandön, bl.a. heldagstur runt ön, ordnas. Troligen får vi även besöka Norra fyren. Kravet för utlänningar på särskilt besökstillstånd upphävdes i fjol.

Förmöte då vi går igenom praktiska detaljer hålles före resan (se särskild notis i detta programblad).

Anmälan snarast till Erik Elvers (se nedan)

Upplysningar:

Erik Elvers tfn 08-85 84 88 (b), 08-788 2998 (a), Anders Schærström tfn/fax 08-758 3003 (b), 08-665 2917 (a)

RUNSTENSVÅRD MED BOULE

Torsdag 22 maj kl 17.30

Vi besöker den runsten vid Karlbergs Slott som FNSiN åtagit sig att vara fadder för (dvs att vårda). Någon kommer att medföra rengöringsutensilier. Vi träffas framför slottet (kanalsidan) och vandrar till runstenen som är belägen precis bakom detsamma. Vi borstar och beundrar stenen, intar medhavd matsäck och avslutar med ett parti boule.

Pia och Ola Eriksson, tfn 08-560 330 27 (b)

MED FNSiN I EKOPARKEN - FLADDERMUSLYSSNING

Fredag 23 maj kl 20.30

Fladdermusexperten John Crafoord ger oss en presentation av olika arter ("teorigenomgång") innan vi går ner till Ulriksdals slottspark eller mot Brunnsviken och med hjälp av specialutrustning lyssnar på fladdermössen. Samling utanför biblioteket Bergshamra torg (T-banestation Bergshamra, norra utgången) kl 20.30 - tiden vald med tanke på fladdermössens dygnsrytm.

För upplysningar (och gärna föransmälan) ring *Erik Elvers, 08-85 84 88 (b), 08-788 2998 (a)*

FEST I BELLEVUE-PARKEN

Söndag 25 maj

Naturskyddsföreningen anordnar en "Folkfest i Bellevueparken" för att fira att Norra Länkens grävskopor inte längre arbetar sig fram där. Föreningarna i Förbundet för Ekoparken är välkomna att visa upp sig. Guidade natur- och kulturvandringar i parken

planeras. Vi vet ännu inget om tider eller andra detaljer, men ring gärna från mitten av maj till:

Erik Elvers, 08-85 84 88 (b), 08-788 2998 (a)

DJURGÅRDSVANDRING I VÅRKVÄLLEN

Fredag 30 maj

Vi samlas kl 18.00 vid Djurgårdsfärjan, Slussen. Färjan för oss över till Djurgården, vi vandrar förbi Skansen till Valdemarsudde. Därifrån går vi vidare till Rosendals trädgård där vi har pick-nick under blommande äppelträd. Vi examinerar gemensamt de vilda växter vi ser på vägen dit.

Återfärd till Valdemarsudde, där vi tar buss eller spårvagn tillbaka till T-centralen, dit vi kommer ca 21.00.

Föransmälan till C G Ström senast torsdag kväll 29 maj, 08-19 12 52(b).

VANDRING PÅ SÖRMLANDSLEDEN

Lördagen 7 juni

Samling på perrongen, Björkhagens T-station, Avfärd 11.00.

Vi går genom Nackareservatet och Alby naturreservat. Slutmålet är Nyfors, varifrån vi tar buss 803 till Gullmarsplan.

På vägen mot Nyfors tittar vi på försommarens växter. Speciella sevärdheter är annars Varggrottorna vid Dammtorpssjön, källan vid Sandasjön, Jättegrytan i Albyreservatet och forsen mellan Tyresö Flaten och Albysjön.

Vi går c:a 15 km. Tid för detta c:a 4 timmar, förutom tid för raster.

Föransmälan till Claes Göran Ström, senast kvällen innan. Tel. arb. 530 77623 hem 08 191252

EN DAG VID VÅMFJÄRDEN

Lördag 7 juni

Buss 433 kl 11.10 från Slussen. Hemfärd 17.17 eller 19.23.

Vi umgås och trivs. Medtag köttbit och dricka. Resten till självkostnadspris.

Föransmälan senast onsdag 4 juni till Birgitta Traxel. Tel 25 03 35 (tfn-svar)

KALMAR - EN RESA I TID OCH RUM

8-10 juni (söndag-tisdag)

Med anledning av att det är 600 år sedan Kalmar unionen bildades har Nordiska Ministerrådet utnämnt Kalmar till Nordens Huvudstad. Triangelresor erbjuder Föreningen Norden och FNSiN en tre dagars resa till Kalmar där utställningen "Drottning Margareta - Nordens fru och husbonde" visas.

Avresa söndagen den 8 juni med buss från Stockholms C kl 09.00 (från Uppsala C kl 07.30) Ankomst

till Kalmar kring kl 16. Besök på Kalmar slott som är en av landets skönaste vasaborgar med bl a "Kung Eriksgemak" - det förnämsta bevarade renässans-gemaket i Norden.

På måndagen blir det en historisk rundtur i Kalmar, en gång "Sveriges Nyckel" och rikets sydligaste utpost mot Europa. Kvarnholmen, stadskärnan, har två gånger fått pris av "Europa Nostra" för en sällsynt bevarad miljö. I turen ingår också Rådhuset från 1690 och Tessins monumentala domkyrka.

På hemvägen under tisdagen blir det besök på Orrefors och något annat bruk i glasriket. Återkomst till Stockholm kring kl 19.

Pris 2.470, inkluderar bussresa T/R, plats i tvåbäddsrum på hotell Witt, 2 x frukost, 3 x lunch och 2 x middag.

Upplysningar och anmälan: Triangelresor (Ingrid Edin och Susanne Edin), tfn 08-665 10 35.

TYRESTAVANDRING

Lördagen 14 juni

Samling vid bussterminalen, Gullmarsplan, buss 807 som avgår 10.03 och är framme vid Svartbäckens hållplats efter c:a 45 min.

Vi följer Sörmlandsleden c:a 3 km till Tyresta by, där vi besöker Naturum/Nationalparkernas Hus, en anläggning som informerar om svensk naturvård och alla svenska nationalparker. (Byggnaden är intressant i sig. Den beskrivs av Naturvårdsverket som ett helt igenom miljöanpassat bygge, en lyckad kombination av gammalt fint hantverk och framtidens teknik på miljöområdet). Efter besöket fortsätter vi upp till Årsjön, där vi rastar.

Vi återvänder till Svartbäcken på en led som passerar Lycksjön och Nordankärrsberget. Buss 807 tillbaka till Gullmarsplan.

Vandringen är sammanlagt på c:a 12 km. Tid för detta c:a 3 timmar. Tillkommer tid för raster och besöket på Naturum i Tyresta.

Föranmälan senast kvällen innan till Claes Göran Ström arb. 530 776 23 hem 08 191252

ORKIDÉUTFLYKT MED BÅT

Söndag 15 juni

Med Runmarö som utgångspunkt tar vi oss med egen båt runt bland öarna. Denna tid på året när floran är som rikast letar vi orkidéer, det brukar finnas ett tjugotal olika. Även andra blommor går naturligtvis att skåda.

Det går buss från Slussen på morgonen till Stavsnäs, det tar ca 45 minuter. Föranmälan till *Kaj Valtersson, 08-16 23 91 (a), 08-710 18 92 (b) eller Runmarö 08-5715 2222 (tel.svar).*

KOMMANDE PROGRAM

SKÅNE I SOMMAR

Är du intresserad av att per cykel upptäcka södra Skåne och kanske näraliggande delar av Danmark under några dagar i sommar, företrädesvis i juli. Låt oss diskutera möjligheterna att samordna en grupp. *Kontakta Anders Schærström, 08-758 3003 (b).*

ARKÖ SKÄRGÅRD

Lördag-söndag 6-7 september

Denna programpunkt är preliminär, men notera den redan nu! Och hör gärna av dig om du är intresserad. Platserna är begränsade.

Vi planerar en veckoslutsexkursion med småbåtar (motor) till historiska, geologiska och natursköna platser i den östgötska skärgården. Där finner vi Stensö med vacker utsikt över Bråviken och Stensö borg som förstördes av Engelbrekt. Vi finner Lönö skans, Yxnö vårdkase, Lilla Skorvå och Marö med ett gamla stenbrott, Ljungholmen med jättegryta, Gränsö Herrutzkula med en tretusenårig hövdingagrav på en bergstopp samt Korsö och St. Stångskär med bronsåldersgravar.

På L:a Alön, Alskäret, fanns fyr och fyrvaktarbostad på 1800-talet. På skäret kan man beskåda ännu en jättegryta. På Lövsåren ser man den så kallade "vargstenen". En gång på 1800-talet, när sjön var isbelagd, räddade sig en fiskare från vargar genom att klättra upp på stenen.

På toppen av Kämkullen finns en flat berghäll som kallas Arkö dansbana som på 1800-talet användes av ungdomarna.

På Viskär fanns förr en träskans (Arkö skans), där major Utter 1987 med hundra man försvarade sig mot anfallande danskar.

På Aspö finns en ödekyrkogård där man begravde sjömän från en rysk båt som haft kolera ombord. På Arkö-Kungskullen slöts 1438 fred mellan Karl Knutson och Erik av Pommern. På Lönshuvud finns en vårdkase med rester av stockar som brändes 1719. Geologiska sevärdheter är de sk "jättekasten" - en samling runda stenar 30-40 m i diameter och en kantstående jättegryta.

På Tyxholmen skall finnas ett solur inhugget i berget, men det är nu övervuxet och ingen vet var det är. Förr i tiden, innan det var blivit vanligt med klockor - gick fiskare i land här för att få veta vad klockan var.

För mer information om planerna, kontakta Anders Schærström 08-758 30 03 (b) 08-665 29 17 (a)

BÅTTURER I SKÄRGÅRDEN

Båtturer till öarna utanför Runmarö i Stockholms skärgård. Endagsturer, helgturer, kanske också flerdagsturer med övernattnig i tält.

KRÄFTSKIVA PÅ RUNMARÖ

I mitten av augusti.

DANSKA

Tid: Meddelas i kommande programblad.

Plats: Vuxenskolan, Kungsholmstorg 8

Vi bekantar oss med det språk som språkhistoriskt faktiskt är svenskans närmaste släkting och därmed också med vårt sydvästra grannland. Med hjälp av tidningsartiklar, faktatexter om Danmark visor och skönlitterära texter tränar vi ordkunskap, läsförståelse och hörförståelse.

Fem sammankomster om vardera tre timmar.

Pris: 375:- Rabatt för FNSiN-medlemmar!

Anmälan: Tfn 08-652 77 66 (Vuxenskolan)

Upplysningar: Anders Schærström, tfn & fax 08-758 30 03 (b), tfn 08-665 29 17 (a)

HUR GICK DET?

Studiecirkeln om Island
och dess språk blev fullbesatt.

En kväll om Gotska Sandön

Vi började året med en publiksuccé 21 jan. Till en kväll om Gotska Sandön kom 28 entusiastiska deltagare. Några anmälde intresse för att följa med på en resa till ön i sommar.

Skidtur i Täbyskogarna

Skidåkning blev det sämre med - av väderskäl...

Sagabilder av svensk vendeltid

Till Jan Bergströms intressanta föredrag 6 februari om Vendeltidens kungar kom ett trettiotal deltagare, medlemmar och andra. Det var första gången som FNSiN, Föreningen Norden och Vuxenskolan genomförde en programpunkt tillsammans. En bra start. Det kommer att bli mer ...

Tur på långfärdsskridskor

Söndagen 16 februari skrinnade 5 personer i sol på glanskis från Sigtuna via Gibraltar till Kungsängen med Björn Setterberg som säker härförare.

Studiecirkeln i danska

är uppskjuten till hösten på grund av att alltför få anmält sig i tid. Vi återkommer med mer information.

Cirkeln kring Islands språk och kultur (via Vuxenskolan) är fulltecknad med 15 deltagare.

RECENSION

Fröken Smilla - som jag ser henne

Så har en av de senaste årens mest omtalade skandinaviska böcker blivit film. Diskussionen bland filmfolk och filmrecensenter har varit livlig i samband med premiären.

Professionella filmkritiker har - med besynnerliga motiveringar - ondgjort sig över att fröken Smilla i Julia Ormonds gestalt är alltför ung och attraktiv. Det är för mig rent nonsens. Smilla är temperamentsfull, engagerad och på kant med sin omvärld. Att hon lever ensam är, som jag uppfattat det, en följd av hennes kantiga temperament, hennes kompromisslöshet och innerst inne den kulturkonflikt som hon lever med. Till det yttre är hon en modern och elegant danska men i sitt inre är hon intensivt medveten om sitt grönländska ursprung. Hennes ensamhet har inte med hennes yttre att göra.

Filmversionens problem är snarare ett annat. Jag misstänker att den som ser filmen utan att först ha läst boken ser blott och bart en underhållande thriller. Filmen visualiserar berättelsens yttre händelseförlopp - och den gör det mycket väl, även om det ibland går alltför hastigt. Däremot förmår den inte förmedla samma inlevelse som boken där Smillas eget reflekterande perspektiv för handlingen framåt. Inte heller känner man som biobesökare den häpnadbeundran bokläsaren fylls av inför Peter Høegs uppvisning av insikter i allehanda ämnen.

Själv har jag svårt att förlika mig med att filmen är gjord på engelska och det har ingenting att göra med skådespelarinsatserna - som är utmärkta. Men språket är en väsentlig del av den äkta upplevelsen och Fröken Smilla är en dansk (och grönländsk) historia. Visst accepterar man att scenpjäser översättes och visst kan det ibland vara praktiskt nödvändigt att göra en film på ett annat språk än det som handlingen egentligen utspelar sig på, men var det verkligen nödvändigt i det här fallet? Är det inte att sälja ut en del av den danska - och nordiska - kulturen?

Så tycker jag. Andra tycker annorlunda. Smilla fångar, engagerar och attraherar!
Se gärna filmen men läs för all del boken (gärna på danska)!

Anders Schærström

Föreningen Natur och Samhälle i Norden, bokslut för 1996

sid 1

Medlemsverksamhet, vinst- och förlusträkning 1 jan - 31 dec 1996

Intäkter	
Medlemsavgifter	22435,83
Provanförsäljning	850,00
NOS-försäljning	0,00
Räntor	725,77
Värdeskinn o utdeln Penningmarknadsfond	1520,00
Exp Gotska Sandön	1422,00
Diverse	250,25
	<u>27203,85</u>
Årets underskott	2005,20
Summa	29209,05

Kostnader	
Möten	
arvodet	3200,00
lokalkostnader	1525,00
-kulturbidrag	-2540,00
-inträden	-300,00
-äverskott runcitket	-481,00
-kaffeförsäljning	-212,70
	<u>1191,30</u>
	1191,30

NOS	
tryck o porto	13499,00
-reserverat 1995 arb.g avgift	-850,00
	<u>12649,00</u>
	12649,00

Lokalen	
hyra	9700,00
drift	1346,25
flyttingskostnad	507,00
- sålda inventarier	-1100,00
reserverat Fören. Norden	2000,00
	<u>12453,25</u>
	12453,25

Administration	
Minskning av provianlager	1965,50
Medlemsavgift Förbundet för Ekoparken	450,00
	500,00
	<u>29209,05</u>
	29209,05

Erik Elvén

Föreningen Natur och Samhälle i Norden, bokslut för 1996

sid 2

Skaffverksamhet, vinst- och förlusträkning 1 jan - 31 dec 1996

Intäkter	
Sålda skrifter, via pg 608083-2	328,00
Tyresta	210,00
Gotska Sandön	55,00
Island 1977	55,00
Island i NOS	1880,00
Kall ökensand	0,00
SV-Grönland	640,00
Spetsbergen	108,00
Estland	1276,00
	<u>3276,00</u>
	3276,00

", i Lokalen, Världens längsta bokbord etc

Tyresta	530,00
Gotska Sandön	4159,50
Island 1977	0,00
Island i NOS	0,00
Kall ökensand	1679,00
SV-Grönland	235,00
Spetsbergen	197,00
Estland	0,00
	<u>7000,50</u>
	7000,50

summa	10276,50
-------	----------

Kostnader	
Minskning av boklager	5000,00
Porton, postgrovag	717,50
- inbet porto- o. utlandavg.	-463,00
	<u>254,50</u>
	254,50
Bokbordsavgift	1000,00
Katalogavgift Seelig	788,00
	<u>7042,50</u>
	7042,50

Årets överskott	3234,00
summa	10276,50

Erik Elvén

Föreningen Natur och Samhälle i Norden, bokslut för 1996

Balansräkning (medlems- och skriftverksamhet) 31 dec 1996

sid 3

Tillgångar		
Postgiro		2384,98
huvudkonto		23052,82
"-, girokup N		615,59
medlemskonto		670,16
skriftkonto		0,00
exp.konto		0,00 (avsä under året)
"-, girokup N		0,00 (" -)
Miljöfonden		25000,00 ¹⁾
Penningmarknadsfonden		21548,00 ²⁾
		74000,00 ³⁾
		9250,00 ³⁾
		156541,55

¹⁾ Inköpsvärde mars 1992 (marknadsvärde 31 dec 1996 ca 32,5 tkr)
²⁾ Ursprungligen 16000 kr, ränta tillförd fr o m 1994
³⁾ Ca 50% av beräknat försäljningsvärde

Skulder

Reserverat för lokalhyror	2000,00
Årets förlust medlemsverksamheten	-2005,20
Årets vinst skriftverksamheten	3234,00
Eget kapital 1 jan 1996	153312,75 ¹⁾
	156541,55

¹⁾ Skrift- och proviantlager ingick med 79000 resp 9700 kr

Rich Evers

Föreningen Natur och Samhälle i Norden, bokslut för 1996

sid 4

Fonder

Vinst- och förlusträkning 1 jan - 31 dec 1996	
Intäkter	
Ränta, SE-banken	281,00
Värdeökning obl, SE-banken	1200,00
Ränta SE-banken obl lån 541	3000,00
	4481,00
Kostnader	
Upplypen ränta obl lån 541	2425,00
Överkurs vid köp "	1941,00
Årets resultat	115,00
	4481,00

Balansräkning 31 dec 1996

Tillgångar	
1988 års proviantfond	30000,00
Hysesfonden	8143,30
	38143,30
Skulder	
SEB Bolån AB 10% obl lån 1993/98 nr 541	30000,00
Företagskonto	8143,30
	38143,30

Ann.: Kvartalshyra 1997 är 1000 kr (föreg år 4850 kr).
 Ingen särskild avsättning till Hysesfonden tarvas

Rich Evers

FNSiN Skrifter & Böcker

Föreningens skrifter beställs genom inbetalning till postgiro 60 80 83 - 2. Ange avsändare och vad beställningen avser.

Priserna inkluderar moms. Vid postbefordran tillkommer dock en portokostnad på 20 kronor per ex.

Upplysningar om skrifterna lämnas av Marianne Stevendal, Rönholmstränd 69, 127 42 Skärholmen, tel 08-740 43 30(B).

Tyresta

En tvärfacklig beskrivning av ett av mellansveriges finaste vildmarksområden. Rikt illustrerad med kartor och teckningar. 32 sidor. Medlemspris 30:-.

En färd till Island 1977

En reseberättelse om vad man kan råka ut för längs Islands vägar samt med avsnitt om geologi, flora, fågelliv och andra intressanta ämnen. Riktligt illustrerad. 52 sidor. Medlemspris 30:-.

Sydvästgrönland

Expeditionsrapport från 1974. Rikt illustrerad med foton, teckningar och kartor. 150 sidor. Medlemspris 70:-.

Spetsbergen - land i norr

Förord av arktispionjären Helge Ingstad. En allsidig bild av Spetsbergen ges genom de 25 artiklarna som bl a behandlar historia, valfångst, kolbrytning, oljeletning, geologi, växt- och djurliv. 167 sidor. Medlemspris 70:-.

Gotska Sandön

En tvärfacklig beskrivning. Innehåller artiklar om geologi, dyner, flora, fauna, historia och livet på ön. Den första boken som behandlar ön ur alla synvinklar. Riktligt illustrerad med teckningar, kartor och foton. 112 sidor. Medlemspris 60:-.

Island i NOS

Ett särtryck av artiklar om Island som varit publicerade i NOS - plus ett par nya tillägg. Illustrerad med teckningar och foton. 61 sidor. Medlemspris 15:-.

Natur och Samhälle i Estland

Utgiven 1991 ger denna bok en bred presentation av Estland vid tiden för självständigheten: arkeologi, geologi, historia, politik, ekonomi, naturvård och miljöproblem, byggnadsminnen och kyrkliga förhållanden. Illustrerad. 117 sidor. Medlemspris 65:-.

Kall ökensand och varma källor. En bok om Island.

En kärleksfull presentation av ett nordiskt land. Om stora avstånd och närhet till naturen. Geologi, djur- och växtliv, historia, språk, litteratur, traditioner, mathistoria, naturvård, vistexter mm. 118 sidor. Medlemspris 60:-.